

СТЕПАН ВАСКАН.

ДАНИЛИШИН І БІЛАС

ДРАМА В ЧОТИРЬОХ ДІЯХ

Оперта на правдивих подіях, які мали місце підчас нападу на пошту українськими революціонерами в Городку Ягайлонськім, в місяці грудні, 1932 року.

Printed by ALBERTA PRINTING CO., 10336—96th Street, Edmonton
1933.

СТЕПАН ВАСКАН.

ДАНИЛИШИН І БІЛАС

ДРАМА В ЧОТИРЬОХ ДІЯХ

Оперта на правдивих подіях, які мали місце підчас нападу на пошту українськими революціонерами в Городку Ягайлонськiм, в місяці грудні, 1932 року.

diasporiana.org.ua

З друкарні Івана Солянича в Едмонтоні.

1933.

Всім українським матерям, котрих сини полягли в нерівній боротьбі за визволення дорогої Батьківщини, присвячую цю драму.

АВТОР.

Дієві Особи:

ДМИТРО ДАНИЛИШИН — Високий, здорової будови, русявий юнак, літ 24.

ВАСИЛЬ БІЛАС — Сухорлявий, середнього росту, юнак, літ 21.

БЕРЕЗИНСЬКИЙ — Середнього росту, юнак, літ 23. — Студент.

СТАРИК — Сухорлявий, середнього росту, літ 30.

М. ЖУРАВІНСЬКИЙ — Шляхотний, робітник, літ 27.

ПРОВІДНИК — (Гість) — Середнього росту, літ 40, з чорною борідкою.

ГАЛЯ — Вродлива студентка, літ 20.

МАТИ БІЛАСА — Інтелігентна жінка, літ 40.

ШПІОН — Стрункий мушкетер, літ 26.

СУДДЯ — Старший віком мушкетер, з сивою бородою, в окулярах, літ 60.

ПРОКУРАТОР — Середнього віку, з рудою бородою, літ 45.

ОБОРОНЕЦЬ — Статної будови, поважний, літ 50.

ПОШТОВІ УРЯДНИКИ — 1-ий, 2-ий, 3-ий, 4-ий.

ПОЛІЦЯНТИ — 1-ий, 2-ий.

СВЯЩЕНИК — Гр.-Кат. обряду, літ 60.

СЕЛЯНИ — 1-ий, 2-ий.

СЕЛЯНИ — Гуртова сцена.

Пояснення: Тії самі поліціанти можуть займати місце в останній дії, під час розправи. Як також один із них може грати роллю поліціанта Каята, що стоїть у поштовому будинку на варті.

Також, коли сцена замала, в такому випадкові ролі поштових урядників можна розділити між двох, замість чотирьох урядників.

Всі аматори включно до селян, повбирані “по модному”, а не в примітивні селянські строї.

Звертаю увагу на те, тому, що в нас завше в моді придержуватися стародавніх звичаїв відносно селянської носії, і тому, що вона дуже вбога в Канаді, ми від часу до часу так наших селян показуємо на сцені, що нераз треба червоніти зі стиду. Це конечно ми повинні оминати!

Ще одне: В нас на сцені практикується по більшій частині: Аматори, замість грати й розмовляти між собою від часу до часу ради попису, чи чого, звертаються в сторону публіки й виключно говорять до неї, а це не повинно бути. Справа, що її представляється, не відбувалася перед публікою, так пощо до публіки говорити?

Дія Перша

Звичайна сільська хата. Зі середини чисто та чепурно прибрана; деякі образи, папірові квіти, тощо. Під образами середньої величини стіл накритий білим обрусом, за столом крісла. Наліво двері ведуть на двір, а направо до кухні.

Коли куртина підноситься, за столом сидять: — Данилишин, Білас, Березинський, Журавінський, Старик і Галя. Всі пильно між собою розмовляють, та дехто з них руками розводить. Всі серйозні.

ЯВА ПЕРША

Білас: (Встає). Ви посидьте хвилину, а я вийду на двір та прислухаюсь, чи декого не чути. Бо, коли я не милиюся, то матимемо честь витати в себе, цього вечора, нашого дорогого гостя. (Виходить).

Дмитро: Коби лише був осторожний! Бо, хочай на дворі темно, але чорти не сплять! Хто його знає, чи Янко, чи як він себе називає, Іван, що, ніби залицяється до Галі, (дивиться значучо на Галю) не є часом польським шпіоном і не слідить за нами?!

Галя: Я вас прошу, будь ласка, і лишіть Янка для мене, а я вже з ним справлюся!

Березинський: А, справді, коли він є шпіоном і його ма-ра принесе цього вечора сюди, ніби до Галі, і він пронюхає своїм довгим носом, що тут ще хтось є, що тоді ми маємо з ним зробити?

Дмитро: (Встає і стає серед хати й протяглим голосом) А... тоді ми йому всі низенько поклонимося аж до ніг його свинячих, ось так, (дуже старанно кланяється) і... скажемо: Перепрошаємо дуже ясного колегу! але... до нас прибув цього вечора дорогий гість, і... ми дуже заняті... А він тоді без сумніву, посуне просто до жандармерії, щоби відробити Юдин гріш, — котрий він від часу до часу отримує!

Старик: Але справді!... Як би то ми могли впевнитися, чого він сюди так часто лазить? Невжеж він клятий справді лише до Галі?...

Дмитро: (З обуренням). Не будьте дивними! Галі він на стільки потрібний, що й нам!.. За нами проклятий слідить.

От чого він сюди лазить! (Затискає сильно п'ястук і з притиском бе в стіл).

ЯВА ДРУГА

ТІ І ВАСИЛЬ

Василь: (Входить знадвору і по хвилі) Нікого не чути. Навіть "наш вельми шановний приятель Ян" десь спізнився. А може десь притаївся та никає тими зрадливими очима, як сова в ночі за поживою.

Журавінський: Хай-же вони йому й повилазять.

Гая: (Встає і йде на право до кухні). Ви тут посидьте самі, а я піду та з панею Біласихою прилагодимо перекуску. Не мож так, щоби гостя не прийняти!... Лише Бог знає, коли він послідній раз їв... Та коби вже скорше прийшов! (Виходить).

Дмитро: (Її на здогін.) Прийде, прийде, голубко. Хіба би йому яке нещастя притрапилось...

Старик: Хай Бог ратує!...

Журавінський: І Бог часом не вратує перед проклятими ляхами!...

Василь: А що буде як по прибутті нашого провідника появиться тут той підлий хам Ян? (Встає і ходить по хаті, то знову пристає біля вікна і прислухується.)

ЯВА ТРЕТЯ

ТІ І ГАЛЯ

Гая: (Входить з кухні і до Василя.) Чого ти, Василю, непокоїшся? Успокойся!... Я є певна, що гість скоро прибуде! Ліпше сідай та поговоримо дещо... Чи як ти кажеш Дмитре?

Дмитро: Так давайте поговоримо, лише потихо, бо як то кажуть і стіни часом уха мають. Перше всего один з нас мусить стояти надворі на варті. Ось скажім друг Журавінський. Коли прибуде наш провідник, то він дасть нам умовлений знак, а саме: має застукати у верхню шибу вікна три рази, хвилину пождати, а опісля ще стукнути раз. Тоді Василь його впустиць до хати. А Ви, друже, Журавінський, маєте цілий час стояти на сторожі. Навіть тоді, як би чорт надніс того шпіона! А на випадок, якщо з ним ще хто був би, в такому разі ви знаєте, що маєте робити! — Добре? — Так ідіть.

Журавінський: (Витягає револьвер, оглядає, чи він в порядку, махає головою що розуміє свій обовязок і мовчки виходить.)

Дмитро: А тепер дальше. На випадок, коли-б той шпіон

сюди прийшов і застав нас разом із нашим провідником, тоді нема іншого виходу, лише мусимо його спрятати! Цеж ясне, як сонце! Що — або ми його,— або він нас! Бо я відчуваю ось тут, (Показує рукою на груди) що він задумує нас видати.

Березинський: Але як нам впевнитися, чи він справді шпiон?!

Дмитро: Нема нам потреби більше впевнитись, бо ми вже й так гаразд знаємо....!

Василь: Що?... А... от як воно!... А я думав....

Галя: А ти думав, — що ми всі спимо! — Слідить він, але й слідять його! (Сміється). Нам усім грозить тюрма, або й шибениця, і ми не мали слідити би за такими птицями??! — Також вигадали! А я чого з ним трачу час? — думаєте, що з приємности? Йому здається, що він мене вишпiговує, а я знаю цілком що іншого!

Всі разом: (Голосно) Славно, Галю, славно, ти справдішня героїня! Дай Боже Україні багато таких, як ти! —

Галя: (трохи засоромилась.) Буде з вас, буде, — бо ще готові перехвалити, — а тоді що?... А тепер, коли ви вже аж до того домоворилися, так, — я на ваших услугах, — що прикажете?

Дмитро: (Встає і приступає ближче до Галі, бере її ніжню за руки й дивиться її в вічі) — Слухай, дорога голубко! — На випадок коли той підлий Юда сюди приплентається, і застане нас тут разом з нашим організатором, так ми вже тоді не сміємо випустити його звідси живим. — Коли я тобі дам знак, так ти тоді постарайся звернути його увагу на себе. От хочби тим, що будеш йому поправляти краватку, або обтріпувати сурдут. — Розумієш?

Галя: Так, мій любий. — дослівно... (мило на нього дивиться.)

Дмитро: (До всіх). Отже: В тій хвилі, коли той харциз обернеться до Галі, ви тов. Березинський і ти Василю, раптом зловіть його за руки і загань назад. А я (показує досить велику хустку) оцею плахтою заткаю йому зрадливу морду. — Ви, друже Старику, — щоби мали на поготові мотузя... Зв'яжемо бестію так, щоб і в міху не тріпався. А тоді рискалі в руки і... в поле з ним. А там куля в лоб і закопаємо його так глибоко, що й сам Пілсудський не зможе його знайти! — Що ви на це? —

Березинський: Дуже добре... Одного драбуги буде меньше

у видаванні наших у руки кровожадних катів! — (Коротка мовчанка. — Всі задумані.)

Галя: (По хвилі.) Ну, — коли всі вже згодні, так я піду до кухні підбадьорити паню Біласиху трохи на душі. — Бо вона наче чогось журиться. (Дивиться на Василя.) — Та може вона й має чого журитися?! (Виходить.)

ЯВА ЧЕТВЕРТА

ТІІ САМІ

Старик: (До Василя.) Ви тов. Білас віднайдіть мені пару добрих шнурів. (Підсміхається.) А таких, — щоб той польський пес не пірвав!

Василь: (Виходить.) Добре я пошукаю. — (По хвилі приносить шнури і подає Старикові).

Старик: (Натягає шнури, а опісля подає один кінець шнура Березинському й обидва випробовують силу його.)

Березинський: Увійде! — Не зможе пірвати проклятий шпін! (Під вікном чути стукіт ніг. Всі замовкли й перекинулися значуче очима. — Нараз почувся стук пальців у вікно: раз — другий раз і третій раз, по хвилі — ще раз. — Всі лекше віддихають.)

Дмитро: Це мабуть він! (Дає поради). — Ми всі сідаймо вільно, і на всякий випадок будьмо на поготові. (Всі сідають. Дехто витягає і оглядає револьвери. — Дехто починає читати часопис.) — А ти, Василю, вийди та відчини двері, і постій хвильку на дворі, та впевнись “чи випогодиться до раня”, чи ні?!

Василь: (Йде до дверей, відкашлює голосно, та голосно говорить): Я думаю що, “Бог Предвічний” це найкраща коляда, і ми мусимо її вивчитися на чотири голоси...!

Всі: І ми так думаємо, що найкраща!... (За той час двері відчиняються і до хати входить провідник.)

ЯВА ПЯТА

ТІІ І ПРОВІДНИК (ГІСТЬ)

Гість: (Зі старанно затисненою шапкою на очах, з підсуненим ковніром пальта дороги, — так, що йому лише чорні очі блищать. Зробив пару кроків на хату, зміряв усіх від ніг до голови і... говорить рішучим, але поважним голосом.)... Добрий вечір вам, шановне товариство. Я передовсім прошу у вас вибачення, що я осмілюся до вас загостити. На дворі така пітьма, що хоч очі вибери! А я змучений, і дальше не міг іти. — (Всі значуче переглядаються.)

Гість: І тому буду вас просити, чи не мігби я у вас переночувати?

Дмитро: (Схоплюється з крісла підступає bliще до гостя, робить рукою знак — вказуючи на крісло і говорить.) Прошу дуже... Скидайте шапку й пальто та, будь ласка, сідайте... В нас усі свої...

Гість: (На заклик Дмитра скидає шапку й пальто, кладе на лавку, а тоді по-братерському витається, — перше з Дмитром а опісля по черзі з' усіма.) Товариші! Ви передовсім мусите мені вибачити, що я скорше до вас не міг прибути! — Не моя в тім вина! На кождім кроці, кудюю не повернеш, скрізь шпіони заглядають, — неначе всі прокляті ляхи поза шпіонажу другого нічого й не роблять. — Та коби то лише ляхи! — (Затискає сильно п'ястуки і здимає руки вгору) А то таки свої гірше ляха слідять... (Грімко й протягло.) Боже!! — Боже!! Коли то наш бідний народ зрозуміє, хто йому, приятель, — а хто ворог.! — Коли то наш нарід перестане бути рабом, і забажає цілим своїм еством стати вільним господарем на своїй багатій землі? —

Дмитро: (Повільно ходить і наче знервований промовою гне руки за спиною. Пристає і говорить. Грімко.) Я вірю, що час той недалекий, коли то наш віками поневолюваний народ повстане й масовим зривом вимете кроважадних ворогів із землі своєї святої!! (Всі спокійні та серйозні.)

ЯВА ШЕСТА

ТІ І ВАСИЛЬ

Василь: (Входить до хати підступає до гостя і чемно витається.) Ви, дорогий друже виглядаєте перемучені і виго-лоднілі.—Постривайте лише, я піду до кухні та повідомлю маму і Галю — нашу славу героїню, щоби вони нам чим скорше прилагодили перекуску. — На дворі все спокійно. А на всякий випадок, ми поставили одного з своїх на варті. (Виходить до кухні.)

Гість: А не бавтеся там довго, бо нам потрібно дещо поговорити!

Дмитро: (Впорядковує крісла та збирає з стола часописі, книжки, тощо.)

Всі: (Встають, поправляються і присуваються bliще до стола.)

Дмитро: А тепер, прошу заняті крісла і присунутись бли-жче до стола.

Всі: (Впорядковуються.)

ЯВА СЕМА

ТІ І ВАСИЛЬ

Василь: Перекуска буде готова за кілька хвилин... (Бере крісло й присувається близько до стола)

Гість: Так, отже, починаємо: Як вам уже відомо, з тайного обіжника — що був ухвалений на засіданню головного проводу нашої Бойової Організації, де було сказано, що ми маємо виконати напад на пошту в Городку Ягайлонським за п'ять днів... Напад мусить бути виконаний там тому, що через Городок Ягайлонський простягається вся головна комунікація з заходу від Кракова, як залізно-дорожня, так телеграфічна й телефонічна. Через Городок простягається головна комунікаційна артерія межі Львовом і Краковом! Тої артерії ляхи сильно стережуть! Знаючи це добре з наших військових інструкцій, ми мусимо виконати там вдалий напад! Щоб тим занепокоїти ворога, як також розбудити з байдужности українське населення в тих околицях!... А, притім захопити в свої руки скільки вдасться грошей для потреб нашої організації, що з браку фондів не в силі є поширити нашу визвольну акцію на більшу скалю. (Павза. — Всі задумані.)

Гість: Ну, — щож ви на це скажете, шановні браття?!

Дмитро: Ми дуже радо одобряємо цей плян нашого проводу, і ми вже рішились його виконати! Але, ми, як свідомі своєї цілі Українські Бійовики, рішили — межі собою, що виконаємо ухвалений плян — лише під одним услів'ям, а іменно: Що ви, дорогий товаришу, в нім участі не візьмете!...

Гість: (Раптовно схоплюється з крісла і різким голосом). Що це значить?! — Ломання партійної дисципліни й присяги, чи що?!

Василь: (Лягідно) Ні! шановний друже, ані одне, ані друге. Ми лише між собою рішили, що обов'язком нашим є зберігати провідний мозок нашої організації. — Бо, коли наші вороги винищать провідний мозок нашого народу, вони вже з народом скоро справляться!

Старик: Це як раз і є ціль ворогів наших: вившати та вистріляти бойовий провід українського народу. Відтяти народові голову його, а з толубом опісля вже легка справа!

Березинський: Так, шановний друже, це наш погляд—і ви ради загального добра Українського Народу, — ради його майбутнього, мусите з ним погодитися!

Дмитро: Не забувайте шановний тов., що ляхи й так поставили грошеву нагороду за вашу голову. А нуж, на випадок

якої невдачі! Не ликували би вороги, маючи вас у руках?!

Гість: (Встає з крісла і говорить зі зворушенням) Любі та дорогі мої! Це для мене гірший біль, — як був би біль від ворожої кулі! — Бо це виглядає начеб в мені брак мужності! Брак любови до свого поневоленого народу! Брак віри в святу визвольну ідею нашу! (Похилив голову).

Дмитро: (Встає, підступає до гостя бере його руками лагідно за ремена й успокоює говорить) Що це ви, дорогий наш? Невжеж ми не знаємо, що ви тяжко карались поверх двох літ у ляцькій тюрмі?! — І перетерпіли там усякі нелюдські тортури, що їх клятий лях зумів лише придумати?! І що за вами в погоні на кожному кроці слідять сотки шпівнів? — Простіть нам, коли ми свом рішенням завдали вам душевного болю! Але, ми так рішили і так воно мусить бути! — Ви, як провідник нашої організації, маєте великі обовязки, щодо свого народу й без цього!

ЯВА ВОСЬМА

ТІ І ГАЛЯ

Галя: (Входить з кухні до світлиці, підходить до гостя й чемно та скромно простягає щиро обидві руки й витається) Витайте нам, наш дорогий приятелю, а заразом простіть, що я скорше не ввійшла! Ми обидві з панею Біласихою були в кухні трохи заняті...

Гість: Не я вам, — а ви мені мусите простити, бо я своєю присутністю стягаю зі сторони наших ворогів підозріння на вас!

Галя: Прийде час, що ми з нашими ворогами розправимося раз на все!

Березинський: О з одним то може розправимося ще й цього вечора. — Якщо його лихий наднесе.

Гість: Так. Як не буде іншого виходу, то обовязково треба буде його спрятати.

Старик: Так. — Ми вже й плян уложили щодо нього. — Зв'яжемо, опісля кулю в лоб і закопаємо його так глибоко, як ще жаден з них не був закопаний ніколи!!

ЯВА ДЕВЯТА

ТІ І МАТИ БІЛАСА

Мати Біласа: (Входить поважно до світлиці, витирає в фартух руки). Добрий вечір вам, панове...

Василь: (Приступає до неї, обіймає її ніжно рукою за спину) Мамцю дорогенькі! Ходіть ближче нехай вас по-

знакомлю з дорогим гостем, — що загостив цього вечора до нас! (Підводить її до стола)

Гість: (Виходить зза стола простягає чемно руку і сердечно вітається з матерю Біласа). Радуйся, Ненько Україно! бо видала ти еси з глибини свого історичного терпіння матерів героїнь — таких як оця, — що її я маю честь сьогодні вітати!

Василь, Галя і Дмитро (що стоять близько пані Біласової зніжковіли). **Другі:** (На знак пошани до Біласової повставали і кланяються їй). **Всі:** Слава, слава!

Дмитро: Ну, а тепер, сестро, ми вже готові на перекуску.

Мати Біласа: Як так, то прошу вибачення. (До Галі). Ходім Галю, та принесемо перекуску... (Виходять).

(Звичайна балачка підчас малої перерви).

ЯВА ДЕСЯТА

ТІ, ГАЛЯ І МАТИ БІЛАСА

(Входять **Галя і мати Біласа**; одна несе накрайний хліб і повидла, друга чай та посудини. Впорядковують все на столі)

Галя: Надворі досить темно цього вечора!

Гість: Так і видно, що в нашій роботі й Бог нам помагає!

Василь: Ми тут будемо їсти, а тов. Журавінський мусить бідний там надворі мерзнути!

Мати Біласа: (Все впорядкувала на столі). А тепер прошу, мої гості дорогі, — чим хата багата — тим вас і приймаємо! Дав би Господь Святий, щоб ми скоро дочекались ось так вечеряти в свободній Українській Державі! — Я вже й не молода, а до того ще й бідна, то й не маю багато часу щоб інтересуватися важними справами! Але я одне знаю, — що ви всі тут і зійшлися, щоби дещо обрядити й зробити користнього для нашого поневоленого народу. Так най вам усім Всевишній помагає, та береже від поганих рук ворога. А мені старій буде вже й так.

Всі: (Сідають за стіл, а Галя їх угощує та припрошує)

Дмитро: Гостіться дорогі приятелі! Бо хто його знає, — чи прийдеться, коли нам так спільно вечеряти?! — Вороги наші не сплять, а слідять кожний наш крок!..

Березинський: Е!... Вороги — ворогами, — а хліб з повидлами таки смачний!

Старик: Направду, що смачний. — А вороги наші хай камінюками подавляться!

Дмитро: Е... що там вороги! — Хрін їм у зуби! А як їм хрину буде замало, — то ми їм куль піднесемо!!

Березинський: Ой, куль їм куль! Я нічого для себе на світі не бажаю, лише одну годину з машиним скорострілом у руках й цілі маси проклятих ворогів перед собою! От тоді я з ними поговорив би; аж пекло сміялосяби! (Гримає кулаком у стіл).

Всі: Такої хвилі ми собі всі бажаємо!..

(Під дверима чути стук. Всі перекинулись значуче очима)

Дмитро: Це мабуть він. — Не витримав!... Сам лізе в руки! Аж проситься підлий хам! (До Галі й пані Біласової). Ви обидві запрячте стіл, і вийдіть на хвилю до кухні. Ти, Галю, скоро повертай назад, — бо треба їх мосць привитати. — А ти, сестро, вибач нам і знайди собі яке заняття в кухні. Бо ми маємо обговорити дуже важні справи з “паном” Яном. (До Василя). — Василю, будь ласка, та пусти нашого колегу до хати. (До всіх). Памятайте, що хто має робити.

(Галя й мати Біласа виходять).

ЯВА ОДИНАЦЯТА

ТІ І ЯНКО.

Василь: (Встає та йде до дверей, відчиняє й поздоровляє Янка). А... добрий вечір, Іване! Досить темно на дворі, — га?

Янко: Добрий вечір вам, панове. (Розглядається та міряє всіх від ніг до голови, а найбільше гостя.)

Василь: (Також зміряв усіх очима). Прошу, Іване, сідай та скажи нам що на себе. — Я думаю, що тут тобі всі знакоми, а оцей чоловік (показує на гостя), подорожній, упросився до нас наніч.

Янко: (Обзирається на всі боки, не знаючи, що робити, чи сідати, чи ні?) Щось наче думає. — Непевний себе, чи попався, чи ні?) Я не знаю, чи сідати чи йти? Вже й пізна пора, час іти спати. — Я так ішов і думав, поверну на хвилю по дорозі, аби часом, мовляв, не подумали, що гніваюся або що?

Дмитро: — Боже борони! Хтоби таке смів про тебе подумати! Також щось вигадуєш?! — Сідай. (До Василя) А ти, Василю, поклич Галю, якщо вона там із мамою в кухні ще є.

Янко: Не трудіться. У вас однако цього вечора є гість, подорожній, і я вам лише тут заваджав би. — Я хіба таки піду... (Встає).

Гість: Сідайте, ви на мене не звертайте уваги. — Я добре розумію молодь, — вона має свої справи!

Василь: (Відчинив двері й кличе). Галю! Галю! А ходи сюди!

ЯВА ДВАНАЦЯТА

ТІЙ І ГАЛЯ

Галя: (Весело). А! — добрий вечір вам, пане Іване! А де це вас так до пізна хтось затримав? Я думала, що ви вже сьогодні не прийдете. — Як ще так раз зробите, то кле- нусь, що навіть ніколи не погляну у ваш бік. (Подивилася значуче в бік Дмитра... Приступає до Янка ближче і пригля- дається йому на пальто. — Ніби знайшла на пальті довгий женський волос і показує Янкови) Ага! — а що я казала! Я знала, що то щось є. А скажіть мені, пане Іване, чий це та- кий довгий волос? — Що то за одна тримала голову на ва- ших грудях?!

Янко: (Звертає всю свою увагу на Галю, котра його ду- рить).

Дмитро: (У тій хвилі скоро прискакує і моментально та сильно зав'язує Янкови хусткою рота).

Василь і Березинський: — (Раптом гнуть йому руки взад).

Старик: — (Скоро його зв'язує).

Янко: — (Безсильний сіпається і дивиться злобно на Галю).

Галя: — (Усміхається).

Гість: — Ану, тепер хлопці добре його обшукайте! Бо, коли я не ошибаюся, то цей Юда носить поліцейську назву число дев'ять і є одним з довірочних членів політичної де- фензиви, — Речі Посполитої.

Дмитро, Василь, Березинський і Старик: — (Положили зв'язаного на підлогу і шукають по кишенях).

Старик: (Витягає із кишені револьвер і оглядає). Незлий револьвер. Німецького виробу. — Може придасться. (Кладе собі в кишеню).

Василь: (Витягає з середньої кишені Янкового плаща малий поліцейський білет, приглядається йому, і) А ось і шпійонська легітимация з числом дев'ять. (Подає її гостеві).

Гість: (Дивиться на білет). Значиться, що ми не мили- лися! Правда панно, Галю, що ні? Однак викриття цього драба, — ми мусимо завдячити оцій відважній та свідомій українській молодій дівчині!—Наша головна управа була при- поручила панні Галі вислідити цього шпійона і вона згодилася. Честь їй!

Всі: — Честь і слава нашій героїні!

Гість: — А тепер посадіть його під стіну, бо я маю йому дещо сказати.

Тій: — (Посадили Янка під стіну і стали прибік).

Гість: — Слухай, Янку, чи як ти там звешся, — як вже самий бачиш, — воєнна фортуна (щастя) запало цього вечора по нашій стороні. І ти, як вояк Речі Посполитої повинен це розуміти, що на всякій війні кожний вояк приготований на те, щоби вбивати, або бути вбитим. Думаю, що з таким наміром ти і підпринймав шпійонську службу! (Голосно і різко) Тому, коли в тебе є хоч трохи мужности, — що я сумніваюся, — то прийми свій засуд, як муж, і не скавули, як собака помилування! Бо милувати ми тебе не думаємо. — Ти знаєш це також, що між нами, Українцями, а вами, Поляками, йде боротьба не на життя, а на смерть!!! Ти знаєш і це, що нам, Українцям, щоби жити нормальним життям і свobodно розвиватися, конечно мати свою власну державу! А, щоби ми могли те досягнути, ми мусимо вигнати з наших рідних земель ворогів наших — поляків, москалів, румунів і чехів!

Янко: — (Гумонить, махає головою та очима благає помилування).

Гість: — Але пощо тобі це все говорити? Ти незабаром перестанеш думати! І всякі переконуючі слова остануться для тебе злишніми, а в нас не багато часу!... Та знай одне, що ти гинеш, аби могла жити і вільно розвиватися Велика Українська Нація!!!

Дмитро: — Тепер моя рада така: Не тратьмо більше часу, а берімся скорше до діла.

Всі: — Справді не гаймо часу!

Березинський: — Василю! А де той мішок? Несіть його сюди.

Василь: — (Подає мішок і говорить). Товаришу, Старик, ану допоможіть нам з цим!..

Всі: (Рухаються і затягають міх на Янка. Той пручається).

Галя: — Памятай Янку, що ми це з охоти не робимо. Але інакше, мабуть, не могло статися! (Відвертається в бік).

Старик: — А рискалі маєте на поготові?

Василь: — Я внесу. (Вносить рискалі).

Всі: — (Лагодяться в дорогу).

Гість: (До Галі). Ну, — прощайте нам, дорога панно, та будьте сильні духом і вірою в нашу визвольну ідею! Памятайте, що на гнилих трупах ворогів наших повстане могутня Українська Держава!

Галя: — (Стискає сердечно гостеві руки і хилить голову перед ним). Прийміть від мене на прощання цей низький по-

жлін глибокої пошани до вас, наш шановний гостю, і до тої святої нашої ідеї, що за неї ви готові вмерти!

Гість: (Кладе Галі руку на голову і зворушаюче). Боже великий, що еси на небі і любиш правду святую, ошчедри нашу поневолену Україну такими молодими героїнями, як оця, що стоїть передомною! (Відвертається в бік).

Дмитро: Ну, панове, час уходить, — а нам пора йти! (Звертається до Галі, бере її лице ніжно в долоні). Ну! — Галю, - голубко, прощавай та не смутись! Памятай, що ти також Український Бойовик!!! А звісно-ж, що Бойовики не вмюють плакати! (Ніжно й поволи обнімає Галю й цілує і чим скорше відступає. До всіх). Ну, — вже йдемо...

(Дмитро, Старик і Березинський несуть Янка в міху. Василь несе ризкалі, а гість позаду).

Галя: (Ім на відхід). Щасти вам, Боже, та хорони вас від ворожої руки й поверни вас усіх здорових назад!... (Здіймає побожно руки й очі вгору мов до молитви й так непорушно, потихо молиться).

Мати Біласа: (Виходить заплакана, бере Галю за голову і тулить до себе). Не плач, голубко, і не сумуй! Я все чула з кухні, але через сльози не могла вийти їх попрощати. Так вже мабуть нам судилося. Ходи зі мною. (Веде її помало до кухні) Памятай, що вони бажають здобути волю Україні!

ЗАСЛОНА.

Дія Друга

(Середина поштового приміщення. Полиці з листами, часописами та пакунками. Під стіною стіл. При столі два урядники переглядають і сортують листи та часописи. З другого боку знову стіл; при ньому другі два урядники працюють. Один числить гроші в банкнотах, в сріблі та в міді, другий ту суму записує до книги. На столі видніють купки нових мідяків, що мають вид золота. Побіч них стоїть кілька мішочків наповнених, — наче грішми та понумерованих видними номерами, як: 1000 зл., 500 зл., іт. д. Коли куртина підноситься, всі заняті при своїй роботі: той числить голосно, той пише. і т. д. Коло дверей, що ведуть на двір, з середини, стоїть позірно озброєний польський поліціант на варті. Всі говорять, а він мовчить).

ЯВА ПЕРША

1-ий урядник: (Голосно рахує гроші, складає, опісля обвиває гумовою биндою, кладе на бік). Тут є одна тисяча. Нехай пан запише...

2-ий урядник: Скільки пан казав: Одна тисяча? (Пише).

3-ий урядник: (Голосно). А чи, панове чули сьогодні що нового з політики? — Бо я не мав навіть часу по обіді заглянути до Курера Львовського, що нового де чувати?

1-ий урядник: (Спиняється над грішми й голосно до всіх). Я читав у Варшавськiм Дневнику, що можні Речі Посполитої чуються дуже спокійні від хвилі заключення мирового договору з Совітами. І тепер будуть мати вільні руки до цілковитого приборкання тих русінських хамів, того українського бидла! (З усмішливою погордою) Лише подумайте, вони ще сміють говорити про якусь там русінську, чи як там вони себе, мої дорогі панове, називають, українську владу!

(Всі голосно сміються).

2-ий урядник: (Здивовано). Що пан говорить? — То не може бути!

1-ий урядник: Так, панове. Як Бога кохаю, правду говорю!

3-ий урядник: А я думаю, панове, що на тих русінських

збуїв заходить потреба ще раз вислати наших “славних” гусарів, щоби вони їм вибили те гайдамацьке панування з їх дурних голів раз на все.

4-ий урядник: (Встає, виходить на середину, розкладає руками й поважно говорить). Панове! — Наші “благородні” можновладці дали тим русінським хамам велику вольність! Їм, мої панове, треба більше буків, а не вольних законів! Їх, панове, треба бити і ще раз бити!!! Навіть вони самі кажуть, що, коли хлопа не бий,—то він слабий! (Прижмурує очі й кладе собі побожно руки на груди). Але що зробимо, — коли вже таке благородне серце в кожного поляка, що готов дати найбільшу на світі вольність для тих хамів! (З обуренням). Бидло прокляте!

2-ий урядник: А чули ви, мої панове, чого ті хами ще собі бажають? — Вони бажають власних русінських шкіл, власних спортових товариств і власних торговельних складів!

Всі: (З великим здивуванням) Що пан говорить? Чи справді?

1ий урядник: І пощо тому хамству власних спортових товариств? А деж вони спосібні до спорту? — Спортові здібности лише може мати в собі благородний рід поляків!

4-ий урядник: А пан незнає, нащо те хамство хоче спортових товариств?! Пан єсть дуже дивний! — Як я був у Львові на вакаціях, то я розмовляв там із самим ясним паном комісаром львівської поліції; він мені говорив, що він певен є, що всі русінські спортові товариства криють у собі дуже небезпечну для Речі Посполитої революцію! Бо в тих спортових товариствах беруть провід ті молоді гайдамаки — студенти русінські, котрі хочуть власної русінської держави, мої панове!!

Всі: (З перестрахом здіймають руки вгору) Єзус! Марія! — То не може бути!?

4-ий урядник: (По хвилі). Нехай панове будуть спокійні; але він так мені говорив!

1ий урядник: В такім разі, мої панове, ухвалимо благородну просьбу до його милости найбільшого пана презуса, щоби він у тій хвилі покасував русінські спортові товариства!

Всі: Так єсть. Ухвалимо.

3-ий урядник: Хами! — Лайдаки! Панщини їм, буків, шибениць, а не власної держави! Панове! Як, що, зайде потреба, то я сам в кожній хвилі готов взяти кріс в руки й стріляти в то бидло... (бється рукою в груди й сідає).

2-ий урядник: Панове, ми як вірні сини Речі Посполитої, повинні домагатися в його милости пана презуса, щоби він також покасував тим хамам русінським, читальні, рідні школи, часописи та їхні кооперативи, щоби вони не мали ніяких засобів до власної просвіти! Бо, коли, хлоп пічне читати й думати, мої панове, — то він опісля забажає стати вільним паном своєї землі! (Розводить руки) А що тоді робитиме “благородний рід поляків”?!

1-ий урядник: (Встає) На мою думку, панове, наші “благородні” можновладці, повинні піти слідами своїх “славних” предків, і, за всякий спротив зі сторони того хлопського бидла, саджати їх на палі і шкіру з живих дерти, як колись наші предки робили. А тоді, мої панове, — всяким бойовим організаціям, які те хамство між собою заводять, прийшовби кінець. (Сідає)

4-ий урядник: (Встає) А, я, мої панове, є за тим, щоби всіх русінських учителів, попів, лікарів, і всіх прочих русінських провідників виарештувати й вистріляти! Бо так довго як ті провідники хамські будуть на волі, вони завше будуть бунтувати хлопів проти польської Речі Посполитої!

1-ий урядник: (Встає і протяглим сильним голосом): Панове! Як довго живе межи нами “лицарський” дух предків наших, так довго не допустимо щоби те русінське бидло над нами панувало! Краща смерть, як життя в неволі!! (Сідає).

Всі: (Встали) Браво! Браво! Всі підемо на оборону своєї вітчизни! (Сідають і кождий виконує свою роботу. Пять мінут тишини, урядники всі працюють мовчки).

ЯВА ДРУГА

ТІ Й БОЙОВИКИ

(Під дверима чути знадвору стукіт багатьох ніг. Поліціант, що мовчки слухав, обертається до дверей. За ним усі звертають голови до дверей.)

1-ий урядник: (Дивиться на двері). Всі на осторозі! Бо якісь пани йдуть до нас у справі урядовій. (Всі старанно працюють).

Бойовики: (Двері скоро відчиняються, до середини входять скоро Бойовики. В кожного в руці видно револьвера. (Поліціант ізлякався, подається назад).

Дмитро: (Сильним голосом). Руки догори! Жаден ані пари з писка, якщо хочете жити... Всі докупі. (Показує револьвером).

1-ий урядник: (Дзвонить зо страху зубами). Слухаємо

ясновельможних панів! Слухаємо,... лише даруйте нам життя. (Всі урядники зо страху трясуть колінами).

Дмитро: (До Березинського). А ви, друже, роззбройте того страхопуда, (показує на поліціянта, що трясеться зо страху). щоб він зо страху ще сам себе не застрелив!

Березинський: (Прискакує до поліціянта, що держить руки вгорі, витягає йому з похви револьвера, кладе собі за пояс; з гвера викидає кулі й кидає гвер та шаблю під стіл). Оттак. Тепер ти, мій панцю, стій собі тихо, навіть не рушся. — Бо в противнім разі, Річ Посполита може понести страти в рядах своєї дефензиви!

Василь: Може повязати би їх?

Журавінський: Вони так перестрашилися, що їх і вязати не треба.

Старик: Хіба не бачите, як вони колінами телепають? — Вони й за годину по наших відступі не зможуть зо страху рушитись!

Дмитро: А тепер, хлопці, до діла! (Приступає до стола, бере гроші й подає другим). — Беріть й ховайте в кишні. (Всі ховають гроші).

Василь: (Ховає й заглядає у вікно).

Дмитро: (Звертається до урядників). А тепер я вам от що скажу: Ці гроші, що ми їх беремо, є лише незамітна часть того великого майна, що його польська влада здирала і здирає з українського народу в формі всяких нею придуманих податків! — За ті здерті гроші ваша польська влада отримує й озброює сотки тисяч вояків, котрі присягають стріляти наш поневолений народ! (Злісно). За ті гроші ваша влада кольонізувала наші прадідні рідні землі, поміж вірних мазурських псів! За ті гроші ваша польська влада будує тюрми й шибениці, в котрих мордує й на котрих вішає найкращих синів і доньок того поневоленого народу! За ті гроші ваша нікчемна влада випускала на прогульку цілі полки гусарів, щоби катували мій бідний народ! Чи ви розумієте? (Піднеслим голосом). Катували! — Проливали невинну кров мойого народа! Тай не лише пару літ тому підчас пацифікації! Ні! Цілі, довгі, століття ви проливали з нього кров!!! І знущалися над ним! Почавши від славних наших героїв: Гонти, Богуна, Виговського, аж до недавно вами замордованих бл. п. тт. Мельничука, Шеремети, Голояда, Ольги Бесарабової та краєвого команданта нашої організації сотника Головінського! Та запам'ятайте собі одно: Що кожня капля крові, пролитаї з українського народа, буде вас коштувати дуже дорого! Український нарід вам того ні-

коли не забуде! І не далекий вже той день, коли ви всі будете тікати з наших земель стрімголов за Вислу! (По хвили звертається до своїх). Ну, а тепер в дорогу. (Всі відступають мовчки назадгузь до дверей. Дмитро виходить послідній).

Поліціант: (Біжить до столової шуфляди, виймає револьвер, біжить до дверей, стріляє і кричить). Ловіть! Ловіть бандитів!

(На дворі чути стріли й крик). Нашого забили! (Знова чути стріли і за тим паде на дверях трупом поліціант. Між урядниками на сцені замішання. Бігають і зо страху не знають, що робити, лише від часу до часу кричать:) Бандити! Розбійники! Рятуйте, Єзус! Марія! Рятуйте!

1-ий урядник: (Прискакує до вбитого поліціанта, стає на вколішки коло нього:) Ах, збуї русінські, вони його забили.

(Всі урядники біжать до мертвого поліціанта).

ЗАСЛОНА.

Дія Третя

(Вільна околиця на полі, десь далеко видніють малі селянські хатки. На дворі день. По хвилі, коли куртина піднеслася, на сцену скоро входять дуже задихані й обталапані **Дмитро й Василь**. Вони несуть тяжко раненого, якого твар обкровавлена, Березинського. Кладуть його прибік під куш, а самі присідають і стріляють в поліцію, якої на сцені не видно.)

ЯВА ПЕРША

Дмитро: (Стріляє, а опісля заглядає:) А... я поцілив одного, здається, що на смерть! (Стріляє далше.)

Василь: (Стрілив, а потім.) Наш друг, Старик упав... Наш Березинський тяжко ранений, а тов. Журавінського вороги піймали... Тепер наближається кінець і для нас!

Дмитро: Кріпись, Василю! Доки є в нас кулі, доти ті пси не приступлять. — Ти краще подивися, що там робить Березинський! Мені себе не жаль! Я свідомо на це йшов! — Мені лише жаль наших друзів, що так потерпіли!

Василь: Мені здається, що Березинський так тяжко ранений, що нам треба буде його нести!

Березинський: (Підводиться помало до сидячої позиції і хропливим, але досить голосним тоном:-) Ні, браття, не будете мене нести з собою. Не хочу бути тягарем у відступі! — Ви відступайте без мене -і- продовжайте щасливо почату нами роботу! — А я, так довго, як маю в руці оружжя, — не віддам себе живим в руки ворогів!! (Прикладає до голови револьвера:) Ну, прощайте, дорогі друзи мої, та не споминайте злим словом... А я скоро побачуся з нашим незабутнім другом Стариком, що його перед хвилию ляхи замордували! (Піднесеним голосом): Нехай живе Українська Військова Організація!! Нехай живе Українська визвольна боротьба! Нехай живе Українська могутня соборна Держава!! (Стріляється і паде трупом.)

(**Дмитро і Василь** стають струнко й молитовно, опісля спустивши голови над неживим.)

Дмитро: Прощай, любий друже! — Ти поляг в нерівнім бою, як правдивий лицар!! В обороні історичних прав свого бідного народу! Історія українського визвольного руху тебе ніколи не забуде!!....

ЯВА ДРУГА

ТІ І СЕЛЯНИ

(З далека чути стріли і крики селянської товпи, що зближається. Чути за сценою голоси: “Ловіть! Бийте тих злодіїв. За ними! За ними!” На сцену вганяється товпа розюшених селян, з буками, палицями, тощо.)

I. Селянин: (Прискакує до Дмитра, що спустив револьвер уділ і бе його по голові буком і кричить): Ану, кличте там поліцію; вона десь там ззаду йде, — нехай посковує цих злодіїв!

Всі: (Бють і торгають бойовиків)

II. Селянин: Таже поліція нам казала, що ці злодії нашу кооперативу обікрали! Бийте їх! (Всі бють і кричуть.)

ЯВА ТРЕТЯ

ТІІ, СЕЛЯНИ Й СВЯЩЕНИК

Священик: (Йде простоволосий поважною ходою у сторону бойовиків, знімає з грудей хрест, благословить тричі закровавлених мучеників, обертається до них боком, ставши лицем до товпи селян, розложує руки так, що має вигляд хреста, щоби своїм тілом охоронити бойовиків. Опісля зносить хрест у правій руці високо й говорить до селян): Мир вам! Успокойтеся! Кара Божа над нами! Що ви, окаянні, вчинили? На кого руку важились, ви підняти? Горе... горе нам! Содома й Гомора впаде на наш нарід! Люди — ви кров святу пролили сьогодні... Сокрушіть серця свої і просіть у Господа помилування, бо, інакше, та свята кров упаде на голови дітей ваших, — ваших немовлят. Ви — нещасні, ви з каміннями й буками пригнали, як Юди, цих мучеників святих окровавлених, сюди, на цю Голгофту, щоби власними руками вбити тих, що їх сам Господь назначив для вашого спасення, для визволення України, для слави Божої й чести грядущих поколінь. Люде (показує на бойовиків), це — не бандити, це члени Української Військової Організації! (Між народом замшання). Люде, це ті, що молоде своє життя зложують на престолі маєстату Боголюбивої України, щоб ми всі були вільні, щоб ми господарями були у власній хаті, а не погноєм для ворогів. Люде, ці

молоді лицарі дають своє життя, за вашу волю, за ваших дітей, за ваші поля, за ваші села, за ваші церкви, за Рідний Край, за Україну, а ви їх святу кров пролили... Горе! — Горе нам! Моліться, люде... (Між народом чути глухий стогін одчаю — товпа паде на коліна, бється в груди й зносить руки в гору молитивно.)

І. Селянин: Отче, Це злодії! — Поліція нам казала, що вони обікрали нашу кооперативу!

Священик: Схаменіться!!! Вас, мабуть, поліція обдурила на те, щоби ви її допомогли зловити цих молодих людей! (В той час побиті піднімаються на ноги; вони обшарпані й обкровавлені. Обидва обнімають один другого. Василь тихо плаче. Дмитро цілує його й утихомирює).

Дмитро: (Обтирає з чола кров і прибитим, але сильним голосом:) Українські Селяни! Браття дорогі! — Ми члени Організації Українських Націоналістів!! — Ми гинемо за Україну!!! — Як ви будете так робити, то України ніколи не будете мати!!! (Тишина).

І. Селянин: (Жалісно) Люде, що ми нарobili! За що ми так тяжко побили цих невинних людей!? — Вониж нам усім волі бажали!! — Ми гірші від Каїна, що свого рідного брата забив! (Всі селяни похитують головами. Від часу до часу чути тихе муркотіння:) Правда... правда... Ой Боже, Боже....

І. Селянин: (Вклякає перед Бойовиками на вколішки) — Простіть нам, Дорогі Браття, ми темні! Нас поліція обдурила й ми самі не знали, що робили! (До священика): Отче всечесний! Проводіть нам тут усім присягу! — Ми всі каємося і присягаємо, що від сьогодні не будемо, ані пити, ані курити, ані — бавитися. А будемо каятись і покутувати за свій ганебний вчинок супроти цих святих мучеників за волю України.

Священик: Кайтеся, люде, й думайте над своїм незavidним положенням і страшним гріхом! — (Всі селяни падуть на вколішки, скидають капелюхи й шапки. Стоять лише оба Бойовики.)

Дмитро: Прощайте, Браття, та йдіть додому, бо вже йде поліція. Вона за нами шукає...

(Селяни встають. Деякі ще клячуть. Замішання.)

ЯВА ЧЕТВЕРТА

ТІ, СЕЛЯНИ, СВЯЩЕНИК Й ПОЛІЦІЯ

(Входять два поліціанти з револьверами в руках... йдуть

просто до Бойовиків, по дорозі розтручують селян.)

I. Поліціант: (Острим, урядовим голосом) На бік!.. — А що, мої пташки, спіймалися? — Га? Вже й не випустимо!.. (До другого поліціанта) А тепер нехай пан їх покує ланцухами й до касарні з ними.

II. Поліціант: (Сковує ланцухами Бойовиків і брутально сіпає їх.) (До селян) Марш усі додому!... А Ви, отче, та-кож!

Поліція: (Виводить бойовиків і копає їх.)

Селяни: (Понуро один за другим виходять. Чути між ними голоси:) То ми винні, що їх поліція зловила! Ми їх видали в руки поліції! Боже великий, прости нам. (Деякі хрестяться. За ними священник).

ЗАСЛОНА.

Дія Четверта

Судова саля. З боку на підвищенні стоїть стіл накритий чорною плахтою, або чорним полотном. На столі стоїть римокатолицький хрест і дві горючі свічки та кілька великих книг. — За столом сидить старший суддя з сивою бородою, вбранний в чорну тогу. При кінці стола сидить прокуратор з рудою борідкою, в шпіц обстриженою, також в чорній тозі. — Дивиться від часу до часу в книжку та щось записує на папері. При другім меншім столі сидить оборонець та щось переглядає в паперах. Обабіч дверей стоїть по одному поліціантові позірно на службі; воружені в карабіни, шаблі і револьвери. При боці сидять: Мати Біласа, Галя, священник і другі).

ЯВА ПЕРША

Суддя: (По кілька мінутній павзі звертається до поліції).
Прошу припровадити вьзнів до салі розправи.

Поліціанти: (Мовчки салітерують і військовим кроком виходять.)

(На салі заворушення, дехто шепче. Мати Біласа втирає сльози. Галя її успокоює.)

ЯВА ДРУГА

ТІ І БОЙОВИКИ

(Один поліціант йде вперед з карабіном на плечу, за ним йдуть сковані Бойовики на один довгий ланц: Дмитро, Василь і Журавінський. За ними йде другий поліціант з карабіном на плечі. Ведуть напроти судді. Бойовики сідають на лавку, а поліціанти стоять по боках позір.

(Бойовики обшарпані, волосся на головах розкудовчене. Досить замурані, а на лицях видніють синяки та останки крови. В Дмитра перевязана рука білим биндом, де також видніють останки крови. Коли Бойовиків уводять поліціанти, присутня публіка в суді шепоче зо здивовання, та чути тихі голоси): Боже! Боже!!

Суддя: (Відчитує імення вьзнених помало й голосно). Увьзнени: Дмитро Данилишин, Василь Білас й Маріян Журавін-

кий проти вас є доказ, що ви дня сегого грудня, 1932 р. в часі рабункового нападу на державну пошту Речі Посполитої допустилися морду... На підставі того закиду суд буде вас судити на основі надзвичайного карного закону!— (Сідає).

Прокуратор: (Встає, кланяється судді. Опісля звертається до в'язнів): Світлий Суде Речі Посполитої! В'язні, що їх імення були виголошені є обвинувачені на підставі надзвичайного карного закону, що вони дня сегого грудня, 1932 року, в часі нападу з ціллю рабунку з револьверами в руках на державну пошту Речі Посполитої, в Городку Ягайлонським, допустилися морду!... Світлий Суде! Та це ще не все, ці зброднярі не є звичайними рабівниками!... Вони всі є членами Української Націоналістичної Тайної Революційної Організації, що закликає українське населення Галичини скинути польську владу!... При помочі Революції й терору!... Тому, Світлий Суде, вони для свобідного панування Речі Посполитої, далеко небезпечніші, як звичайні бандити.... Українське населення Галицьких Областей, гордиться такими як вони, називає їх своїми героями!... Навіть за границями Речі Посполитої, ці зброднярі мають між своїми національностями велику пошану й підмогу.... Тому я, як оборонець Могутньої Речі Польської Посполитої та її справедливих законів, домагаюся на підставі судової справедливости для них негайного вироку смерти через повішення!... (Витирає хусткою чоло і окуляри, та сідає.)

Оборонець: (Встає, кланяється судді опісля прокураторові і різким голосним тоном:) Світлий Суде польської держави! Нім я приступлю до справи щодо оборони в'язнених, — я рішуче домагаюся, щоби з в'язнених були зняті ланцюги в часі розправи!... (В судовій салі чути шепіт.) Вірю, що Світлий Суд, як також пан прокуратор, згодиться зі мною, що в жадній цивілізованій країні світа не практикується таке брутальне поступування з в'язнями як оце в межах польської Держави!... І то, якраз тоді, коли Польща чваниться перед цілим світом своєю культурністю та благородними законами!!!

Суддя: (Гримає в стіл.)

Прокуратор (Скоро схоплюється і скільки сили крикливим голосом): Не позволяю! Не позволяю, щоби пан Оборонець накидався на благородну честь Могутньої Речі Посполитої!... (Сідає.)

Оборонець: (Встає). Я не накидаюся, лише підкреслюю факт. (Сідає і скоро переглядає книгу.)

Суддя: (Стукає молотком у стіл,... до поліціантів:) Розкуйте в'язнів!!

I. поліціант: (Салітирує і мовчки розковує в'язнених.)

Суддя: (До обжалованих). Ви свідомі того, що вас піймано в часі виконання вами рабункового акту, — як також того, що доказано вам поповнення морду!... Чи ви жалуєте за тим, що ви так поступили й чи ви готові зложити тут заяву хто вас до того підмовляв?

Дмитро: (Стоїть гордо й не похитно, — говорить рішучим тоном.) Відмовляюсь усяких зізнань, бо не признаю ляхського суду на українській землі!! (Сідає.)

(Поліціант, що стоїть коло Дмитра сіпає його, а на судовій салі легке замішання, охання, топає.)

Суддя: (До Василя). Хто з вас застрілив поліціанта Каята в часі вашого відступу по нападі на пошту?

Василь (Говорить самопевно): Я його застрілив! І я знаю, що мене за те чекає!... Я гордий зо свого вчинку, і кари, що її можете на мене наложити, цілком не боюся!... Я приготований на все!... І від ворогів на нашій українській землі, я помилювання не прошу!..... (Сідає.)

Суддя: (До Журавінського). Чи ви також, знаючи про своє слабе здоровля й маючи жену й дітей, — кидали те все та йшли виконувати наказ вашої Української Організації?!...)

Журавінський: (Стоїть бадьоро) Я, як бойовик Української Армії і свідомий член Української Нації, готов все зробити для визволення України зпід окупантів!!! (Сідає.)

(Між слухачами в судовій салі легке замішання.)

Суддя: (Стукає на знак спокою.)

Оборонець: (Встає, виходить з-за стола, а по хвилі говорить поважним, але рішучим голосом). Світлий Суде! — На лицях обвинувачених можна читати столітню історію тяжкого поневолення українського народу, — того народу, що терпів і терпить невиносимі утиски зі сторони сильних окупантів його рідньої землі! — І той, як раз, історичний утиск, вироджував і вироджує між українським народом синів—месників, що готові кожної хвилі понести найбільші жертви на вівтар визволення свого народу!!! Кожен, хто читав українську історію, мусить пам'ятати, тих героїв—велитнів, що з них вороги українського народу шкіру пасами дерли, таки з живих, що їм відгинали язика, як Гонтові й іншим, що їхнє тіло стирчало на палях на пострах для других!!!..... Хто з нас, що читав українську історію не памятає тих великих героїв - мучеників, як: Наливайко, Косинський, Черняк, Богун,

Виговський, Дорошенко, Кальнишевський і інші незлічимі великі фенії України, що за спроби визволити свій народ з під чужих окупантів, живцем гнили, ланцюгами приковані по темних, ворожих казатах!... А тепер я вас запитаю: — Чи помогло те що нашим окупантам?!... Ні!... Живої душі великого народу, що пре до власного життя, ніхто не в силі ані на шибениці повісити, ані в тюрмі замкнути!... Із тисячних історичних могил, котрі видніють по великих просторах поневоленої України, і в яких спочивають тлінні останки славних наших лицарів, вимордуваних ворогами, піднімається могутній дух пімсти й протесту! — Дух, котрий кличе молоде покоління могого народу повстати проти насильств й проти чужого панування, і з прапором в руках двигнутись вперед: За славу! За маєстат! За честь і свободу поневоленої своєї Батьківщини! (По хвилі). Мені прикро робиться на душі, коли я подумаю про судьбу, яка жде цих бодрих молодців, що стоять тут перед нами, як обвинувачені!... Та з другої сторони, я є гордий і тішусь, що мій український поневолений народ є ще на стільки сильний своїм національним життям, що спромогається на таких синів-героїв, як оці перед нами!... (Витирає очі й сідає).

Прокуратор: (Встає). — Пан оборонець у своїй оборончій промові старався грати на сентименті польської судової справедливости,... покликаючися на історію свогого народа, тощо. Але про “добро” польської держави, що старається заступити, так сказати би, місце “рідньої мамі” для Українців, — то в пана оборонця не знайшлося ані одного слова!... (Сідає).

Оборонець: (Встає й різко). Коли тортування тисяч невинних Українців по тюрмах цілої польської держави, від початку окуповання нею Східної Галичини, коли нечуване в модерній історії світа загальне катування українського населення і нищення його незавидних культурних здобутків в часах пацифікації; коли масове кольонізування його рідних земель чужими народами, що відбувається за підмогою польської державної влади, — має бути доказом “великої матерньої любови” до українського народу, то український нарід тої “любови” собі рішуче не бажає!!! (Сідає).

Суддя: (До Дмитра). Чи бажаєте ще що сказати в своїй обороні перед судовим вироком?!

Дмитро: (Певно й рішуче). Я знаю, що мене жде! Я був і є на все приготований!... Помилування не сподіюся і жадної ласки рішуче не хочу просити! (Звертається до Оборон-

ця). — Також буду просити дорогого добродія, мого оборонця, щоби в моім імени не просив для мене ніякого помилування!... Жаль мені тільки, що так молодий мушу вмирати й не зможу вже далше працювати для визволення Неньки України!!! (Сідає).

Василь: Я ще раз стверджую, що я свідомий свого вчинку, і кари не боюся!... Я є Український Націоналіст—Революціонер і ніяка кара мені не страшна!... (Сідає).

Суддя: (По хвилі повільним голосом і виразно). Я в імени польської Речі Посполитої і в імени його вельможности президента Мосціцького, на підставі надзвичайного карного закону засуджую обвинувачених — Дмитра Данилишина, Василя Біласа і Маріяна Журавінського на кару смерти через повішення!...

(На салі чути тихий плач і замішання).

Мати Біласа: (Зо сльозами в очах тулить голову Василя до грудей і цілує його в чоло).

Галя: (Заплакана обіймає Дмитра дуже ніжно й також цілує).

Поліціанти: (Їх обох відтягають і впорядковують вязнів до виходу. Один з поліціантів витягає ланци і хоче їх кувати).

Дмитро: (Нім його поліціант іскує, рве на лівій руці бандаж і зпід нього витягає малий український синьо-жовтий прапор та звернувшись боком до публики, кричить:) Нехай жие Українська Військова Організація! Нехай жие націоналістичний рух! нехай жие Українська Соборна Держава! ... Нас ляхи повісять та ми ще прийдемо!!!

Поліціанти: (Раптом оба прискакують до Дмитра виривають від нього прапор, а його кують).

ЗАСЛОНА.

Читайте Націоналістичні Часописи й Журнали:

“Розбудова Нації”, — Орган Проводу Українських
Націоналістів.

Річна передплата \$1.50
Praha — Smichov, Postovni Schranka c. 37.
Czechoslovakia, Europe.

“Наш Клич”, — Націоналістичний Тижневик.

Річна передплата \$2.00
Lemberg, Galicia, Europe, ul. sw. Jacka, No. 22

“Самостійна Думка”, виходить що тижня в Чернівцях
Річна передплата \$2.00
Cernauti, Roumania, Petrovici Str. No. 2.

“Сурма”, — Орган Української Військової Організації
Річна передплата \$1.00
Box 2121, Winnipeg, Man. Canada.

“Вістник”, — Орган Організації Держваного Відро-
дження України. Річна передплата ... \$1.50
P. O. Box 13., Sta. D., New York, N. Y., U.S.A.

“Новий Шлях”, — Націоналістичний тижневик, орган
Українського Національного Обеднання в Канаді.
Річна передплата \$2.00
832—20th Street West, Saskatoon, Sask., Canada

Читайте і передплачуйте —

“ФАРМЕРСЬКИЙ ГОЛОС”

Часопис присвячений фермерським та робітничим
справам.

Передплата виносить на рік одного доляра.

Адреса: —

THE FARMERS' VOICE

10336—96th Street, - Edmonton, Alberta.

Театральні Твори

АНТИПКО , комедія в трьох діях Річ діється в наших селі.	35
БАТРАКИ , драма в 4-ох діях	35
БЕЗБАТЧЕНКО . Драма на пять дій	35
БЕЗІ АЛАННА . — Драма в 5-ох діях	25
БІЛЬШЕ ЗАСОРОМИВСЯ ЯК НАЛЮБИВСЯ . Комедія на 3 дії ..	20
БЛАКИТНА ТРОЯНДА , Л. Українки, драма в 5-ох діях	35
БОНДАРІВНА . — Драма в 4-ох діях	30
БО ХТО НЕ РИЗИКУЄ . Сценічні жарти з Ревії Театру "Цвіркун" ..	15
ВЕРХОВИНЦІ . — Драма на три дії	25
ВЕСЕЛИЙ ВЕЧІР , сценічні монольоги, куплети, 2 части по	15
Обі части за	25
ВЕСІЛЛЯ З ПОПРАВКАМИ , (Досиджувала посогу). Жарт на три дії зі співами і танцями	20
ВІН НЕ ЗАЗДРІСНИЙ . — Комедія на одну дію	15
ВОЄННА ЛЮБОВ , жарт на одну дію	10
ВОЄННА ЗАВЕРУХА , трагікомедія на 4 дії	20
ВОСКРЕСЕННЯ . — Песа на 4-ри дії	35
В ПАЗУРАХ ЧЕКА або Кривава Квітка Большевицького Раю . Су- часна драма на 5 дії.	25
ВУЙКО З АМЕРИКИ , комедія	20
ГАЛИЧИНА В ОГНІ . Драма на 4 дії	20
ГЕРОЙ В МІШКУ . — Жарт на одну дію	10
ДАЙ СЕРЦЮ ВОЛЮ, ЗАВЕДЕ В НЕВОЛЮ , драма в 5 діях ...	40
ДАНИЛО ЧАРІВНИК , комедія на 4 дії	25
ДЕ ГОРІВКА БУВАЄ ТАМ ДОБРА НЕМАЄ , нар. штука на 3 дії ..	35
ДУШОГУБИ , драма в чотирьох діях, І. Тогобочного	35
ДУШОГУБКА . — Драма в 4-ох діях, Т. Трушевського	30
ЕВГЕН ОНЕГЬ , Ліричні сцени в 3-ох діях	25
ЖИТТЯ ЛЮДИНИ , песа на 4 картини з прольогом	30
ЗА БАТЬКА або СТЕПОВИЙ ГІСТЬ , драма на пять дій	35
ЗА НЕМАНЬ ІДУ , оперета в трьох діях з хорами і танцями ...	25
ЗАРУЧИНИ ПО СМЕРТІ , або Перше повмирили а потому повінча- лися . — Комедія на дві дії	25
ЗА НАРІД СВІЙ . Трагедія в 5-ох діях з часів визвольної війни на Великій Україні	35
ЗРАДА . Исторична драма на 3 дії з часів Гетьмана Мазепи	25
З ТАМТОГО СВІТА . Комедія в трьох діях	30
КНЯГИНЯ . Капучідзе - Фарс на 3 дії	35
МОТРЯ . Інценізація іст. повісти на 5 картин	30
НОВІТНІ ЧОРТИ . Комедія в 4-ох діях	30
ПАВУКИ . Комедія на 3 дії	30
ПЕРША ЛЮБОВ . Скеч на 1 дію	15
СВАТАННЯ З ПЕРЕШКОДАМИ , жарт на одну дію	15
СОТНИКІВНА , в чотирьох діях	30
СРУЛЬ НАТЯГАЙЛО . Комедія в 2-ох діях	25
ШВЕЦЬ ЖЕРДКА . Комедія в 3-ох діях	30

Повний Каталог висилаємо на бажання.

Адресуйте:—

UKRAINSKA KNYHARNIA

10348—101st Street,

—:—

Edmonton, Alberta